

ZAMONAVIY TA'LIMDA TARIX FANINI O'QITISH

Qashqadaryo viloyati Qamashi tumani

6 sonli maktab Tarix fani o'qituvchisi

Bekbuyayeva Saodat Mengirovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada Zamonaviy ta'limda tarix fanini o'qitish va xorij tajribasidan foydalanish haqida fikir yuritilgan.

Kalit so'zlar: Tarix , zamonaviy axborot texnologiyalari va kompyuter texnologiyalari, "Ozodlik izlab" yoki "Amerika millatining yuksalishi".

Umuman olganda, tarix fanining ikkala yo'nalishini ham ya'ni O'zbekiston tarixini ham jahon tarixi fanlarini ham o'qitish jarayonida butun dunyo ta'lim tizimidagi kabi zamonaviy axborot texnologiyalari va kompyuter texnologiyalarining o'rni benihoya kattadir. Hozirgi davr talabidan kelib chiqadigan bo'lsak, umumiy o'rta ta'limda ham, oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimida ham nafaqat kompyuter texnologiyalarining, balki zamonaviy axborot texnologiyalarining o'rni va roli kundan-kunga oshib bormoqda. Bu esa o'z navbatida ta'lim tizimida tub burilish yasovchi eng zarur va kerakli talab va ehtiyojga aylandi desak mubolag'a bo'lmaydi. Binobarin, yurtimizda amalga oshirilayotgan islohotlar tufayli barcha, jumladan, ijtimoiy-iqtisodiy sohalarda, shuningdek, ta'lim tizimida ham keskin o'zgarishlar yuz bermoqda. AQSh maktablarida tarixni o'qitish tabiiy ravishda Amerika jamiyatining maqsadlariga xizmat qilish uchun mo'ljallangan. Tarixni o'qitish o'rta maktabda boshlanadi (ya'ni 6 yoki 7 sinf). Talabalar matematika, ingliz tili, tabiiy va jismoniy tarbiya darslari, darslar va ijtimoiy fanlar bo'yicha darslarga qo'shimcha ravishda (ko'pincha dunyo tarixini o'z ichiga olgan) qatnashishlari shart. O'rta maktabda diplom olish uchun minimal talab AQSh tarixi va hukumati kabi 2-4 yillik ijtimoiy fanlarni o'z ichiga oladi. Agar biz maktabda tarixni o'qitish vaqtlari haqida gapiradigan bo'lsak, unda esda tutish kerakki, "aytib o'tilganidek," har bir maktab okrugi ma'muriyati o'quv dasturi, o'quv materiallari va boshqalar to'g'risida

o'z qarorlarini qabul qiladi Odatda tarixga haftasiga 5 akademik soat ajratiladi (ya'ni kuniga 1 dars). " Shu bilan birga, soatlarning soni maktab o'quv dasturi va davlatning ijtimoiy topshirig'iga qarab farq qilishi mumkin. Shunisi diqqatga sazovorki, "Amerikalik o'quvchilarning aksariyati har yili tarixni o'rganishadi. O'qitish metodlariga kelsak, birinchi navbatda Amerika maktablaridagi o'qituvchilarning malakalariga to'xtalib o'tish kerak. Nyu-York universiteti ta'lim maktabining ta'lim tarixi dasturi direktori Jonathan Zimmerman "malakali o'qituvchilarni jalb qilish ta'limning dolzarb masalasidir. Agar o'qituvchi tarixni o'quvchilarga qanday taqdim etishni bilmasa yoki undan ham yomoni, o'zi bilmasa, u bolalarni qiziqtirishi mumkin emas. Amerika Qo'shma Shtatlarda tarixni o'qitish qat'iy ravishda maktab darsliklariga asoslangan. "Qo'shimcha qilish kerakki, ularni nashr etish jiddiy biznes. Bu sohada raqobat juda zo'r. Qo'shma Shtatlardagi tarix darsliklari, tabiiyki, o'quvchilarda o'z mamlakati bilan g'ururlanishini, vatanparvarligi va fuqaroligini shakllantirishlari kerak. Mamlakat tarixi, albatta, qora ranglarda o'qitilmaydi: unchalik yoqimli faktlar yozilmaydi va sustlashtirilmaydi (aslida maktabda tarixni o'qitishga eng sodda, asosiy bilimlarni olish uchun bunday yondashuv, juda asosli). D. Zimmerman Amerika jamiyatida "Amerika tarixini qanday o'qitish kerakligi masalasida chuqur madaniy va mintaqaviy farqlar mavjudligini ta'kidlaydi. Asosiy savol:" Tarix ta'limining maqsadi nima bo'lishi kerak: mamlakatga muhabbatni tarbiyalash yoki tarbiyalash bolada tanqidiy fikrlash? " Tarixga oid zamonaviy darsliklarda AQSh tarixida juda ko'p murakkab, ziddiyatli daqiqalar bo'lganligi aytiladi. Maktab darsliklariga berilgan nomlar diqqatga sazovordir. Ularni deyarli har doim quruq va zerikarli emas, balki jarangdor va baland ovoz bilan chaqirishadi, masalan, "Ozodlik izlab" yoki "Amerika millatining yuksalishi". O'qitish metodikasi nuqtai nazaridan bolalarga ko'pincha faqat turli janglarning sanalari, ismlari, faktlari va unvonlari o'rgatiladi. "Hikoyani o'rganish o'rniga bolalar shunchaki ma'lumotni yodlab oladilar va imtihonlarni topshirgandan so'ng uni xotirjam unutishadi. Ularning o'tmishdagi voqealar bilan shaxsiy munosabatlari yo'q. Aslida bu mavzu eng qiziqarli bo'lishi kerak, ammo U eng zerikarli maktab o'quvchilari. Shuning uchun amerikaliklar faqat bugungi kun haqida o'ylashadi. "Multimedia uskunalari, xaritalar, fotosuratlar, Internetresurslar, videofilmlar, maxsus o'quv dasturlari va boshqalar ham tarixni o'rganishda faol foydalanilmoqda, bu Amerika

maktablarining qo'shimcha ta'lim bilan yaxshi jihozlanishining ko'rsatkichidir. Amerika maktablarida tarix va boshqa ijtimoiy fanlardan imtihonlar ko'pincha yozma ravishda olinadi. Imtihonda olingan baho fan uchun yiliga bitta umumiy bahoni hisoblash uchun ishlatiladi. Shunday qilib, Amerika Qo'shma Shtatlar, avvalambor, jamiyat taraqqiyotining tarixiy va siyosiy sharoitlari tufayli maktablarda o'qitishning o'ziga xos tizimini (tarixni ham o'qitish) rivojlantirdi. Amerikaliklarning o'zlari bunday tizimni namunali deb bilishadi. Ta'lim o'qituvchi va o'quvchilarning hamkorlikdagi faoliyati bo'lib, shu jarayonda shaxsning taraqqiyoti, uning ma'lumoti va tarbiyasi ham amalga oshadi. Darslarda o'qituvchi o'z bilimi, ko'nikma va malakalarini mashg'ulotlar vositasida o'quvchilarga yetkazadi, o'quvchilar esa uni o'zlashtirib borishi natijasida undan foydalanish qobiliyatiga ega bo'ladi. O'rganish jarayonida o'quvchilar o'zlashtirishning turli ko'rinishlaridan foydalanishadi, ya'ni o'zlashtirilayotgan ma'lumotlarni qabul qilish, qayta ishlash hamda amaliyotga tatbiq etishda o'ziga xos tafovutlarga tayanadi. Xulosa o'rnida, Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchilarning dars paytidagi hamkorligi, o'quvchilarning mustaqil ishlashi, sinfdan tashqari ishlar shaklida ta'lim va tarbiya masalalari hal etiladi.

1. Ergashev SH., Xodjaev B., Abdullaev J. Jahon tarixi (1918-1991 yillar). 10- sinf. Darslik – T.: «TURON-IQBOL», 2017.

2. Ilhomov Z.A. Tarix fani metodologiyasi (tarixiy bilish, tarixiy ong va tarixiy xotira). T.TDPIY. 2015.

3. Ilkhamov Z.A. The Logical Theory of Evidence-Based Interpretation (scientific source analysis). Indonesian Journal of Innovation Studies. Vol 10 No 1 (2020)

4. Rajabov Q., Zamonov A. O'zbekiston tarixi (1917-1991 yillar). 10-sinf. Darslik – T.: G.Gulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2017.

5. Raximov O.D., Turg'unov O.M., Mustafayev Q.O., Ro'ziyev H.J. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari - T.: Fan va texnologiya, 2013.